

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Kontroll- og konstitusjonskomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
200800743-

Dato
15. januar 2010

Svar på spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Det vises til brev 12. januar 2010 fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Jeg har følgende svar på de spørsmål som stilles:

Spørsmål 1: *"I hvilken grad mener statsråden det er forskjell på habilitetsforholdet mellom statsråden i Fiskeri- og kystdepartementet og statsråden i Landbruks- og matdepartementet i forholdet til saker som direkte eller indirekte berører selskapet Sinkaberg-Hansen og datterselskaper av Sinkaberg-Hansen, sett i lys av betenkningen fra Justisdepartementets lovavdeling?"*

Svar på spørsmål 1: Lovavdelingen ga 12. november 2009 en generell vurdering av min habilitet, og av statsråd Brekks habilitet 22. desember 2009.

Justisminister Knut Storberget besvarte 8. januar 2010 et spørsmål til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Svein Flåtten (spørsmål nr. 415) om forholdet mellom disse to vurderingene. I sitt svar viste justisministeren til at Lovavdelingen etter fast praksis opptrer som en uavhengig instans i slike tilfeller, på samme måte som når Lovavdelingen avgir uttalelser om forståelsen av gjeldende rett ("tolkningsuttalelser"). Han la derfor frem en redegjørelse fra Lovavdelingen, hvor de to uttalelsene ble sammenlignet.

Jeg legger til grunn Lovavdelingens uttalelse om min habilitet, og viser til Lovavdelingens redegjørelse for forholdet mellom de to uttalelsene. Jeg legger ved justisministerens brev med vedlegg.

Spørsmål 2: *"Hvordan vurderer statsråden sin habilitet i tilknytning til sak om eventuell grunnlovstridighet ved gebyrer? Vil embetsverket i Fiskeri- og kystdepartementet i denne sak arbeide for fiskeristatsråden eller for settestatsråd? Bakgrunnen for spørsmålene er at avgjørelsen i praksis kan få store konsekvenser for et selskap der statsråden og hennes familie har betydelige eierinteresser og der det er familiær tilknytning mellom statsråden og to av styrets medlemmer."*

Svar på spørsmål 2: Habilitetsreglene innebærer at den som er inhabil, verken skal delta i å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller selv treffe avgjørelse i en forvaltningssak. Videre følger det av forvaltningsloven § 6 tredje ledd at en avgjørelse i en sak heller ikke kan treffes av en tjenestemann som er direkte underordnet, i samme forvaltningsorgan, til den som er inhabil.

Det er derfor viktig at embets- og tjenestemenn i departementet er oppmerksom på saker hvor jeg kan være inhabil, slik at man ikke kommer i skade for å avgjøre en sak hvor jeg er inhabil selv om saken er av en slik karakter at den ellers kunne bli avgjort på et lavere nivå. Dette er ivaretatt ved at Lovavdelingens uttalelse om min habilitet er formidlet ut i organisasjonen, jf nedenfor under spørsmål 3.

Saker hvor jeg er inhabil vil bli avgjort av settestatsråden som øverste leder for Fiskeri- og kystdepartementet for den avgjørelsen. Ved kgl.res. 27. november 2009 ble statsråd Trond Giske oppnevnt som settestatsråd for meg for de saker som Fiskeri- og kystdepartementet får til behandling hvor jeg på grunn av min og min families eierskap i SinkaBerg-Hansen AS eller mine tidligere verv mv. er inhabil, eller ønsker å fratre fordi det foreligger omstendigheter som medfører at jeg er nær grensen for inhabilitet. Slike saker forberedes for settestatsrådets avgjørelse på vanlig måte av embets- og tjenestemenn i Fiskeri- og kystdepartementet, jf punkt 3 nest siste avsnitt i Lovavdelingens uttalelse om min habilitet, hvor det heter at det ikke er "noe i veien for at underordnede forbereder saken".

Det er på det tidspunkt at en sak blir lagt frem for meg eller skal avgjøres på lavere nivå, at det blir nødvendig å ta stilling til habilitetsspørsmålet. En sak kan bli lagt frem for meg når saken er klar for avgjørelse, eller tidligere dersom det er behov for å drøfte saken mellom meg som statsråd og embetsverket på et slikt tidligere tidspunkt.

Bakgrunnen for saken om overtredelsesgebyr er Sivilombudsmannens uttalelse av 18. november 2009. Uttalelsen gjaldt gyldigheten av et vedtak fra Fiskeridirektoratet om å ilegge et selskap et overtredelsesgebyr som følge av såkalt biomasseoverskridelse. Ombudsmannen kom til at det var begrunnet tvil om direktoratets ileggelse av overtredelsesgebyret var i tråd med Grunnloven § 96, og ba direktoratet om å vurdere saken på nytt.

Siden man ikke kunne se bort fra at den samme problemstillingen kunne være aktuell også for andre saker, ble det besluttet å stille i bero videre behandling av saker etter den aktuelle forskriften inntil ombudsmannens uttalelse er vurdert. Denne beslutningen innebærer altså ikke at noen vedtak om å ilegge overtredelsesgebyrer er omgjort, eller at det er truffet vedtak i pågående saker. Jeg anser meg habil i forhold til beslutningen om å stille sakene midlertidig i bero i påvente av den nærmere gjennomgang av realitetene i saken.

Fiskeri- og kystdepartementet vil nå sammen med Justisdepartementets lovavdeling og Regjeringsadvokaten vurdere ombudsmannens uttalelse. I den forbindelse vil det oppstå spørsmål om min habilitet ved denne behandlingen. Jeg vil derfor be Lovavdelingen foreta en habilitetsvurdering og deretter vil jeg ta stilling til habilitetsspørsmålet. Inntil min habilitet er avklart, vil jeg ikke delta i behandlingen av saken.

Spørsmål 3: *"Hvilke rutiner er innført for å sikre at konkrete saker blir vurdert tidlig nok til at eventuell inhabilitet hos statsråden medfører at saker ikke tas feilaktig til behandling av departementets tjenestemenn?"*

Svar på spørsmål 3: Som det fremgår av mitt svar på spørsmål 2, forbereder embets- og tjenestemenn i departementet saker for settestatsrådets avgjørelse når jeg er inhabil.

Departementets embets- og tjenestemenn som arbeider med saker der spørsmål om min habilitet kan bli aktuelt, er gjort kjent med Lovavdelingens vurdering gjennom allmøte og avdelingsmøter. Departementsråden har tatt et særlig ansvar for oppfølging av habilitetsvurderinger. Både departementets embets- og tjenestemenn, jeg selv og den øvrige politiske ledelse har stor oppmerksomhet på habilitetsspørsmål for å sikre en korrekt håndtering.

Fokus på habilitetsspørsmål er for øvrig en alminnelig del av de krav som stilles til offentlig ansatte, idet habilitetsspørsmål selvsagt kan oppstå på alle nivå i ethvert forvaltningsorgan.

Med hilsen

Lisbeth Berg-Hansen

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Statsråden

K O P I

Stortingets president
Karl Johans gt. 22
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
201000197

Dato
08.01.2010

Spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 415 fra stortingsrepresentant Svein Flåtten

Jeg viser til brev 6. januar 2010 fra Stortingets president med spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 415 fra representanten Svein Flåtten. Som nevnt i brev 6. januar 2010 fra Statsministerens kontor vil spørsmålet bli besvart herfra.

Spørsmål:

Det råder i øyeblikket forvirring om tolkningen av habilitetsvurderingen fra justisdepartementet i forhold til oppdrettssaker når det gjelder statsrådene Brekk og Berg-Hansen og om hvorvidt det er utøvet forskjellsbehandling fra JD. Forvirringen uttrykkes klart ved at mat- og landbruksministeren selv mener seg forskjellsbehandlet i vurderingen. Hva vil ministeren ved statsministerens kontor foreta seg for å avklare denne uholdbare situasjonen?

Svar:

De vurderingene av fiskeri- og kystminister Berg-Hansen og landbruks- og matminister Brekks habilitet som det vises til i spørsmålet, er utarbeidet av Lovavdelingen i Justisdepartementet. I slike tilfeller opptre Lovavdelingen etter fast praksis som en uavhengig instans på samme måte som i andre tilfeller der avdelingen avgir uttalelser om forståelsen av gjeldende rett ("tolkningsuttalelser"). Jeg har derfor bedt avdelingen utarbeide en redegjørelse for de to vurderingene. Avdelingens redegjørelse ligger ved.

Med hilsen

Knut Storberget

JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET

Lovavdelingen

Notat

Saksnr.: 201000197

Dato: 07.01.2010

07.01.2010 fmg. lovrådgiver Kyrre Grimstad

07.01.2010 avdelingsdirektør Toril Kristiansen Høyland

07.01.2010 ekspedisjonssjef Knut Helge Reinakou

Lovavdelingens vurderinger av statsrådene Berg-Hansen og Brekks habilitet - spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 415 fra stortingsrepresentant Svein Flåtten**1. Innledning**

I brev 28. oktober 2009 ba Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) Lovavdelingen om å foreta en forholdsvis bred vurdering av de habilitetsspørsmål som kunne oppstå i forbindelse med i første rekke statsråd Lisbeth Berg-Hansen og nærståendes eierinteresser i Sinkaberg-Hansen AS, nærståendes verv i næringsorganisasjoner og Berg-Hansens egne tidligere styreverv. Henvendelsen ble besvart 12. november 2009.

I brev 11. desember 2009 ba Landbruks- og matdepartementet om Lovavdelingens vurdering av de habilitetsspørsmål som kunne oppstå spesielt i forbindelse med statsråd Lars Peder Brekks tilknytning til Sinkaberg-Hansen AS. Henvendelsen ble besvart 22. desember 2009.

Siden spørsmålsstillingen i spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 415 er knyttet til hvorvidt Lovavdelingen har utøvet forskjellsbehandling mellom de to statsrådene, begrenses redegjørelsen nedenfor til den problemstillingen som var felles i de to sakene: I hvilken utstrekning medfører statsrådets egen og nærståendes direkte eller indirekte tilknytning til Sinkaberg-Hansen AS med datterselskaper at statsråden er inhabil?

Av samme grunn kommer vi heller ikke nærmere inn på FKDs henvendelse 4. november 2009 der FKD ba om en vurdering av statsrådets habilitet i en sak om Kjell Inge Røkkes forhold til fiskeremantallet. Henvendelsen ble besvart i samme brev som henvendelsen 28. oktober 2009.

2. Sammenligning av de to uttalelsene

De to statsrådenes tilknytning til Sinkaberg-Hansen AS kan for vårt formål sammenfattes slik det ble gjort i den redegjørelsen fra Lovavdelingen som ble lagt ut på regjeringen.no 5. januar 2010:

"Bakgrunnen for habilitetsspørsmålene vedrørende statsråd Berg-Hansens tilknytning til Sinkaberg-Hansen AS var statsråden og hennes nærmeste families betydelige eierinteresser i

selskapet. I tillegg har hennes far og bror styreverv i Sinkaberg-Hansen AS, og hun har selv tidligere vært styremedlem der. Statsråd Brekks tilknytning til Sinkaberg-Hansen AS er at hans bror er styreleder i selskapet og at statsråden og andre familiemedlemmer har en mindre eierinteresse i selskapet."

For begge statsrådene må habiliteten i egenskap av leder av sitt departement avgjøres etter den skjønnsmessige habilitetsregelen i forvaltningsloven § 6 annet ledd første punktum, som fastsetter at en tjenestemann er *"ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til"*. (Vi går ikke nærmere inn på forholdet mellom de lovfestede habilitetskravene for statsråder i egenskap av leder av sitt departement og de ulovfestede habilitetskravene for statsråder i egenskap av regjeringsmedlemmer siden den sondringen ikke har noen betydning for sammenligningen av de to uttalelsene fra Lovavdelingen.)

På sammenlignbare punkter kan forholdet mellom de to habilitetsvurderingene fremstilles slik:

1. Individuelle saker der Sinkaberg-Hansen AS er part

Statsråd Berg-Hansen vil "som klar hovedregel" være inhabil.

Statsråd Brekk må "som utgangspunkt og hovedregel ... anses" inhabil.

2. Individuelle saker der Sinkaberg-Hansen AS har sterke interesser uten å være part

Statsråd Berg-Hansen vil "som klar hovedregel" være inhabil.

Statsråd Brekk må "antakelig" som utgangspunkt og hovedregel anses inhabil.

3. Generelle saker (eksempelvis lov- og forskriftssaker)

For begge statsråder gjelder at det "bare unntaksvis" vil foreligge inhabilitet i slike saker. For begge statsråder kan det tenkes unntak for saker som reelt sett får betydning bare for Sinkaberg-Hansen AS og et fåtall andre selskaper, og for saker som får særlig stor betydning for Sinkaberg-Hansen AS. (Dette er essensen i de to uttalelsene på dette punkt når en ser de mer generelle formuleringene i den sammenhengen de inngår her.)

4. Oppsummering

Som man ser, er avdelingens konklusjoner for de to statsrådene sammenfallende, men med enkelte nyanseforskjeller som avspeiler at avdelingen har ansett statsråd Berg-Hansens tilknytning til Sinkaberg-Hansen AS for å være sterkere enn statsråd Brekks tilknytning.

For øvrig nevnes at hensikten med de to uttalelsene er å gi FKD og LMD et bedre grunnlag for den konkrete habilitetsvurderingen som departementene må foreta i de enkelte sakene som reiser habilitetsspørsmål av den art som uttalelsene omhandler.